

Accountantsprotocol

behorend bij
de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en
VWS

Dit Accountantsprotocol is op maat gemaakt voor de Kaderregeling OCW, SZW en VWS-subsidies, waarbij rekening is gehouden met de Handreiking controleprotocollen van de NBA.

Het betreft de volgende producten, genoemd in de Kaderregeling OCW, SZW en VWS-subsidies

- artikel 7.5 lid 2 onder a: assurance-rapport bij subsidies op basis van aantallen gerealiseerde prestatie-eenheden (zie hoofdstuk 2 in dit protocol)
- artikel 7.8 lid 1 en artikel 1.1: controleverklaring bij financieel verslag (zie hoofdstuk 3 in dit protocol)
- artikel 7.5 lid 2 onder b, artikel 7.8 lid 1 en artikel 1.1: rapport van feitelijke bevindingen (zie hoofdstuk 4 in dit protocol)
- artikel 9.2 controleverklaring bij verantwoording in de jaarverslaggeving van niet bekostigde instellingen (zie hoofdstuk 5 in dit protocol)

Status: versie 1.9 d.d. 7 maart 2016

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1: Uitgangspunten.....	3
1.1 Doelstelling.....	3
1.2 Definities	4
1.3 Procedures.....	4
Hoofdstuk 2: Onderzoeksaanpak bij een verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden.....	5
2.1 Onderzoeksaanpak.....	5
2.2 Referentiekader voor het assurance-rapport.....	5
2.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen	5
2.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid assurance-rapport.....	5
Hoofdstuk 3: Onderzoeksaanpak bij een financieel verslag	7
3.1 Controleaanpak	7
3.2 Referentiekader voor de controleverklaring.....	7
3.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen	8
3.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid controleverklaring	8
Hoofdstuk 4: Onderzoeksaanpak rapport van feitelijke bevindingen	10
4.1 Aanpak.....	10
4.2 Referentiekader voor het rapport van feitelijke bevindingen	10
4.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen	11
4.4 Rapporteren van feitelijke bevindingen	12
Hoofdstuk 5: Onderzoeksaanpak bij verantwoording in de jaarverslaggeving van niet bekostigde instellingen	13
5.1 Controleaanpak	13
5.2 Referentiekader voor de controleverklaring.....	13
5.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen	14
5.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid controleverklaring	14
Bijlage: Modellen	16
Model A Assurance-rapport - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS	17
Model B Controleverklaring projectsubsidie - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.....	19
Model C Controleverklaring instellingssubsidie 20xx - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.....	21
Model D Rapport van feitelijke bevindingen - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.....	23
Model E Controleverklaring bij de jaarrekening – Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.....	25

Hoofdstuk 1: Uitgangspunten

1.1 Doelstelling

Het Accountantsprotocol heeft betrekking op de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS (Staatscourant 2016, nr. 7388). De regelgeving en overige van belang zijnde documentatie zijn evenals dit Accountantsprotocol inclusief de te hanteren modellen voor de controleverklaring, assurance-rapport en rapport van feitelijke bevindingen te vinden op het internet van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl/kaderregeling-subsidies-ocw-szw-vws).

De Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS (kaderregeling) bevat alle in acht te nemen algemene subsidieregels bij subsidieverlening op grond van de Kaderwet subsidies OCW, SZW en VWS.

De kaderregeling kent de volgende soorten subsidies en daarbij behorende accountantsproducten:

Soort subsidie	Financiële verantwoording	Drempel bedragen	Vindplaats	Accountantsproduct
Vaststelling zonder voorafgaande verlening	Bij aanvraag	< € 25.000	Artikel 1.5 onder a Artikel 7.3	Geen
Verlening en ambsthafte vaststelling	Bij aanvraag	< € 25.000	Artikel 1.5 onder a Artikel 7.4	Geen
Bedrag per prestatie-eenheid	Geen	≥ € 25.000	Artikel 1.5 onder b Artikel 7.5, lid 2	Assurance-rapport (model A) en Rapport van feitelijke bevindingen (model D) indien subsidie ≥ € 125.000
Vast bedrag bepaald bij de verlening	Geen	≥ € 25.000 en < € 125.000	Artikel 1.5 onder c lid 1 Artikel 7.6	Geen
Werkelijke kosten tot maximum € 125.000	Verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten	≥ € 25.000 en < € 125.000	Artikel 1.5 onder c lid 2 Artikel 7.7	Geen
Projectsubsidie met werkelijke kosten vanaf € 125.000	Financieel verslag	≥ € 125.000	Artikel 1.5 onder d Artikel 7.8 lid 1	Controleverklaring (model B) en Rapport van feitelijke bevindingen (model D)
Instellingssubsidie met egaliseringsreserve	Financieel verslag	≥ € 125.000	Artikel 1.5 onder d Artikel 7.8 lid 1	Controleverklaring (model C) en Rapport van feitelijke bevindingen (model D)
Instellings- of Projectsubsidie aan een niet bekostigde instelling	Jaarverslaggeving	≥ € 125.000	Artikel 9.2 lid 1	Controleverklaring (model E) en Rapport van feitelijke bevindingen (model D)
Projectsubsidie aan een bekostigde onderwijsinstelling	Jaarverslaggeving	≥ € 125.000	Artikel 9.1	Controleverklaring volgens onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ
Uitzonderingen			Art. 1.6	

In de kaderregeling is vastgelegd dat voor de subsidievaststelling een accountantsproduct kan worden gevraagd indien de subsidie € 125.000 of meer bedraagt.

Voor subsidies als bedoeld in artikel 1.5 onder b (een bedrag per prestatie-eenheid) gaat het om assurance bij de verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden. In hoofdstuk 2 van dit Accountantsprotocol is de onderzoeks aanpak bij een verantwoording over de verrichte prestaties nader uitgewerkt.

Voor subsidies als bedoeld in artikel 1.5 onder d (instellingssubsidie of projectsubsidie) gaat het om een controleverklaring bij het financieel verslag, of een controleverklaring bij een jaarrekening. In hoofdstuk 3 van dit Accountantsprotocol is de onderzoeks aanpak bij een financieel verslag nader uitgewerkt, in hoofdstuk 5 is de onderzoeks aanpak bij een jaarrekening nader uitgewerkt.

In beide gevallen wordt er aanvullend een rapport van feitelijke bevindingen gevraagd over specifieke aspecten aangaande het financieel beheer van de subsidieontvanger. In hoofdstuk 4 van dit Accountantsprotocol is de onderzoeksaanpak voor het rapport van feitelijke bevindingen nader uitgewerkt.

1.2 Definities

De relevante definities zijn opgenomen in artikel 1.1 van de regeling. Hiernaast bestaan specifieke voorschriften voor registeraccountants en accountants-administratieconsulenten, met name de Controle en overige standaarden (NV COS). Uitgangspunt voor het accountantsonderzoek gericht op het financieel verslag is Standaard 805 'Speciale overwegingen - Controles van een enkel financieel overzicht en controles van specifieke elementen, rekeningen of items van een financieel overzicht'. Uitgangspunt voor het accountantsonderzoek gericht op de verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden is Standaard 3000 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle en beoordeling van historische financiële informatie'. Het rapport van feitelijke bevindingen valt onder de Standaard 4400 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie', die ook van toepassing is bij andere dan financiële informatie.

1.3 Procedures

De aanvraag tot vaststelling van een subsidie (subsidies als bedoeld in artikel 1.5 onder b, c of d) wordt ingevolge artikel 7.2 lid 1 onder a van de regeling ingediend binnen 22 weken na de datum waarop de activiteiten, waarvoor de subsidie is verleend, uiterlijk moeten zijn verricht. Een aanvraag tot vaststelling van een subsidie (subsidies als bedoeld in artikel 1.5 onder b, c of d) wordt ingevolge artikel 7.2 lid 1 onder b ingediend binnen 22 weken na afloop van het boekjaar waarvoor de subsidie is verleend.

Voor een aanvraag tot vaststelling van een subsidie wordt een door de minister vastgesteld modelformulier gebruikt. Bij dit formulier dienen accountantsproducten van een accountant (RA of AA) met certificerende bevoegdheid te worden gevoegd indien de subsidie € 125.000 of meer bedraagt (artikel 7.5 lid 2 en artikel 7.8 lid 1). Bij toepassing van artikel 9.2 lid 1 moet de controleverklaring bij de jaarrekening worden gevoegd.

De accountant mag ervoor kiezen om ten behoeve van OCW, SZW en VWS een zogenaamde "WG-verklaring" af te geven, waarbij uitsluitend de naam van de instellingsaccountant met de aanduiding w.g. (was getekend) wordt vermeld. De origineel ondertekende verklaring/rapport met de persoonlijke handtekening van de accountant moet in het archief van de instelling worden opgenomen (zie ook Praktijkhandreiking 1103 van de NBA).

Hoofdstuk 2: Onderzoeksaanpak bij een verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden

2.1 Onderzoeksaanpak

Een verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden is aan de orde bij subsidies als bedoeld in artikel 1.5, onderdeel b. Indien de subsidie € 125.000 of meer bedraagt wordt een assurance-rapport bij de door de instelling opgestelde "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden verstrekt".

Het assurance-rapport betreft de realisatie van de in de "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" opgenomen verrichte prestatie-eenheden.

2.2 Referentiekader voor het assurance-rapport

Voor het assurance-onderzoek dat leidt tot het assurance-rapport behorend bij het aanvraagformulier subsidievaststelling gelden de volgende aandachtspunten:

- a) de verantwoorde prestatie-eenheden sluiten aan bij hetgeen hierover is bepaald in de verleningsbeschikking (artikel 4.2);
- b) de prestaties zijn gerealiseerd in de periode waarvoor de subsidie is verleend (artikel 4.2).

Aan de niet hierboven genoemde artikelen van de kaderregeling hoeft bij de uitvoering van de accountantswerkzaamheden geen aandacht te worden besteed, met dien verstande dat teneinde de accountantswerkzaamheden op de hierboven genoemde artikelen goed te kunnen verrichten kennisneming van de Wet overige OCW-subsidies, de Kaderwet SZW-subsidies en de Kaderwet VWS-subsidies en de niet genoemde artikelen van de kaderregeling (inclusief de toelichting) noodzakelijk is.

2.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen

In de verleningsbeschikking kunnen doelgebonden en niet doelgebonden verplichtingen zijn opgenomen, zie artikel 5.6 van de kaderregeling. De accountant neemt van de inhoud van deze beschikking kennis en betreft de naleving van de eventueel opgenomen doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen in de werkzaamheden. Afwijkingen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen die van belang zijn voor de te verstrekken assurance weegt de accountant mee bij het af te geven accountantsoordeel in het assurance-rapport. Voor zover de doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geen betrekking hebben op de te verstrekken assurance vallen ze onder hoofdstuk 4 Onderzoeksaanpak rapport van feitelijke bevindingen.

2.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid assurance-rapport

Het onderzoek behoort zodanig te worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden geen afwijkingen van materieel belang bevat. Indien laatstgenoemd begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een assurance-rapport met een goedkeurende strekking impliceert dat, gegeven eerder genoemde betrouwbaarheid, in de verantwoording geen afwijkingen (onjuistheden en onzekerheden) voorkomen groter of gelijk aan de voorgeschreven toleranties. Als omvangsbasis

geldt de som van het totaal aantal prestaties zoals gedefinieerd in de verleningsbeschikking. Het referentiekader is opgenomen in paragraaf 2.2 onder a en b. Bij doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geldt ook paragraaf 2.3.

Voor de strekking van het oordeel in het assurance-rapport gelden de volgende toleranties (op basis van de som van het totaal aantal prestaties):

	Oordeel			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeuring
Fouten in de aanvraag	< 1%	≥1% en < 3%	n.v.t.	≥ 3%
Onzekerheden in het assurance onderzoek	< 3%	≥3% en < 10%	≥ 10%	n.v.t.

Van fouten in de verantwoording is sprake indien naar aanleiding van het uitgevoerde assurance-onderzoek is gebleken dat de verantwoording onjuistheden bevat omdat deze niet voldoen aan de normen van het in paragraaf 2.2 bedoelde referentiekader.

Fouten worden in absolute zin opgevat. Salderen van fouten is daarom niet toegestaan.

Bij fouten in de verantwoording kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele fouten. Van een incidentele (geïsoleerde) fout is sprake als het een toevallige fout betreft. Kenmerkend voor incidentele fouten is dat in principe geen herhaling optreedt van de geconstateerde fout. Hierbij neemt de accountant de bepaling uit standaard 530.13 in acht. Van een structurele fout is sprake als de oorzaak van de fout is gelegen in (onderdelen) van het systeem van uitvoering, waardoor fouten met een (zeker) herhalingskarakter (kunnen) optreden. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing op onzekerheden. Voor een adequate onderbouwing van het oordeel is het noodzakelijk dat de accountant fouten en onzekerheden zoveel mogelijk kwantificeert.

Van een onzekerheid in het assurance-onderzoek is sprake als er onvoldoende (controle-)informatie beschikbaar is om de verantwoorde aantallen prestatie-eenheden als goed of fout aan te merken. Kortom als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de normen van het referentiekader.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksaanpak bij een financieel verslag

3.1 Controleaanpak

Met het oog op de vaststelling van de betrouwbaarheid van de verstrekte informatie wordt een controleverklaring bij het door de instelling ingediende financieel verslag als bedoeld in artikel 7.8 lid 1 verstrekt. Het betreft hier subsidies als bedoeld in artikel 1.5, onderdeel d.

3.2 Referentiekader voor de controleverklaring

Voor de controlewerkzaamheden die leiden tot de controleverklaring behorend bij het financieel verslag gelden volgende aandachtspunten:

- a) de in het financieel verslag verantwoorde kosten dienen samen te hangen met de in de verleningsbeschikking opgenomen activiteiten (artikel 1.1 onder 'kosten' en artikel 4.2), nader omschreven in het activiteitenplan (artikel 3.4) en de begroting (artikel 3.5);
- b) de in het financieel verslag verantwoorde gerealiseerde bijdragen van derden zijn volledig opgenomen (artikel 1.1 onder bijdragen van derden en artikel 7.8 lid 3). Dit betreft tevens subsidies of andere financiële bijdragen (te) ontvangen van een of meer andere bestuursorganen (artikel 3.6);
- c) de in het financieel verslag verantwoorde begrote of gerealiseerde eigen bijdrage indien deze hoger is dan de begrote eigen bijdrage is volledig opgenomen (artikel 1.1. onder eigen bijdrage en artikel 7.8 lid 3);
- d) de in het financieel verslag verantwoorde kosten en gerealiseerde bijdragen van derden hebben betrekking op de in de verleningsbeschikking genoemde periode waarvoor de subsidie is verleend (artikel 4.2);
- e) voor de egalisatiereserve bij instellingssubsidies:
 - de stand van de egalisatiereserve en de toevoeging aan of onttrekking uit de egalisatiereserve is juist berekend (artikel 8.9);
 - er is rekening gehouden met het maximum van 10% of het in de verleningsbeschikking genoemde lagere maximum en het minimum van € 0 (artikel 8.7 lid 2);
 - een onttrekking uit de egalisatiereserve is besteed aan de activiteiten waarvoor de instellingssubsidie van het desbetreffende boekjaar is verleend en die niet kunnen worden bekostigd uit de instellingssubsidie die is verleend ten behoeve van dat boekjaar (artikel 8.8 lid 1);
 - de aanwending van de egalisatiereserve wordt verantwoord in het activiteitenverslag en het financieel verslag (artikel 8.8 lid 2);
 - een toevoeging aan de egalisatiereserve houdt verband met het realiseren van de activiteiten waarvoor de instellingssubsidie van het desbetreffende boekjaar is verleend tegen lagere kosten of hogere gerealiseerde bijdragen van derden dan begroot (artikel 7.8 lid 3);
- f) de subsidieontvanger die aan derden zaken ter beschikking stelt of voor derden diensten verricht, brengt daarvoor een vergoeding in rekening die ten minste kostendekkend is, tenzij het derden betreft voor wie de gesubsidieerde activiteiten bestemd zijn (artikel 5.3 en toelichting);
- g) het financieel verslag voldoet aan de eisen genoemd in artikel 7.1 (gebruik maken van het door de minister vastgestelde formulier), artikel 1.1 (begripsbepaling financieel verslag onder a, b, c en d);

- h) de kosten worden berekend op basis van een controleerbare, methode, die is gebaseerd op bedrijfseconomische grondslagen en normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd en die door de subsidieontvanger stelselmatig worden toegepast (artikel 1.7 lid 1 en toelichting);
- i) de kosten van materiële vaste activa worden berekend op basis van historische aanschafprijzen tenzij door de minister anders is bepaald (artikel 1.7 lid 2);
- j) toevoegingen aan voorzieningen en reserveringen komen niet in aanmerking voor subsidie, tenzij de minister met deze toevoegingen schriftelijk heeft ingestemd (artikel 1.7 lid 3);

Aan de niet hierboven genoemde artikelen van de kaderregeling hoeft bij de uitvoering van de controle geen aandacht te worden besteed, met dien verstande dat teneinde de controle op de hierboven genoemde artikelen goed te kunnen verrichten kennisneming van de Wet overige OCW-subsidies, de Kaderwet SZW-subsidies en de Kaderwet VWS-subsidies en de niet genoemde artikelen van de kaderregeling (inclusief de toelichting) noodzakelijk is.

3.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen

In de verleningsbeschikking, kunnen doelgebonden en niet-doelgebonden verplichtingen zijn opgenomen, zie artikel 5.6 van de kaderregeling. De accountant neemt van de inhoud van deze beschikking kennis en betreft de naleving van de eventueel opgenomen doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen in de werkzaamheden. Afwijkingen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen die van belang zijn voor de te verstrekken assurance weegt de accountant mee bij het af te geven accountantsoordeel in de controleverklaring. Voor zover de doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geen betrekking hebben op de te verstrekken assurance vallen ze onder hoofdstuk 4 Onderzoeksaanpak rapport van feitelijke bevindingen.

3.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid controleverklaring

De controle behoort zodanig te worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat. Indien laatstgenoemd begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een goedkeurende controleverklaring impliceert dat, gegeven de eerder genoemde betrouwbaarheid, in het financieel verslag geen afwijkingen (onjuistheden en onzekerheden) voorkomen met een belang dat groter is dan de voorgeschreven toleranties. Het referentiekader is opgenomen in paragraaf 3.2 onder a tot en met j. Bij doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geldt ook paragraaf 3.3.

Het totaalbedrag van de subsidiabele kosten vormt een afzonderlijke massa waarop de toleranties van de tabel op pagina 9 moeten worden toegepast.

Voor de strekking van de controleverklaring gelden de volgende toleranties (op basis van het totaalbedrag van de subsidiabele kosten):

	Oordeel			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeuring
Fouten in het financieel verslag	< 1%	≥1% en < 3%	n.v.t.	≥ 3%
Onzekerheden in de controle	< 3%	≥3% en < 10%	≥ 10%	n.v.t.

Van fouten in de verantwoording is sprake indien naar aanleiding van de uitgevoerde controle is gebleken dat het financieel verslag onjuistheden bevat omdat deze niet voldoen aan de normen van het in paragraaf 3.2 bedoelde referentiekader. Fouten worden in absolute zin opgevat. Salderen van fouten is daarom niet toegestaan.

Bij fouten in de verantwoording kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele fouten. Van een incidentele (geïsoleerde) fout is sprake als het een toevallige fout betreft. Kenmerkend voor incidentele fouten is dat in principe geen herhaling optreedt van de geconstateerde fout. Hierbij neemt de accountant de bepaling uit standaard 530.13 in acht. Van een structurele fout is sprake als de oorzaak van de fout is gelegen in (onderdelen) van het systeem van uitvoering, waardoor fouten met een (zeker) herhalingskarakter (kunnen) optreden. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing op onzekerheden. Voor een adequate onderbouwing van het oordeel is het noodzakelijk dat de accountant fouten en onzekerheden zoveel mogelijk kwantificeert.

Van een onzekerheid in de controle is sprake als er onvoldoende (controle-) informatie beschikbaar is om posten in het financieel verslag als goed of fout aan te merken. Kortom als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de normen van het referentiekader.

Hoofdstuk 4: Onderzoeksaanpak rapport van feitelijke bevindingen

4.1 Aanpak

Ten behoeve van het toezicht van OCW, SZW en VWS op de naleving van de aan de verleende subsidie verbonden verplichtingen wordt, zowel bij het door de instelling ingediende financieel verslag als bij de verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden, een rapport van feitelijke bevindingen verstrekt. Het betreft hier subsidies als bedoeld in artikel 7.5 lid 2 en artikel 7.8. De accountant voert het onderzoek uit volgens de reeds genoemde Standaard 4400. Dit betekent dat hij geen zekerheid verschaft, maar alleen onderzoeksbevindingen rapporteert. Het Accountantsprotocol beschrijft de aandachtspunten voor het onderzoek. In model D is ruimte gelaten om de uitgevoerde werkzaamheden te beschrijven. De gebruiker van het rapport moet zich zelf een oordeel vormen en zijn eigen conclusies trekken.

De accountant dient de aard, tijdsfasering en omvang van de overeengekomen specifieke werkzaamheden goed met de opdrachtgever af te stemmen en in het rapport tot uitdrukking te brengen (zie Standaard 4400 paragraaf 11 en 17). Helder moet zijn, welke werkzaamheden de accountant heeft uitgevoerd en wat de reikwijdte van zijn werkzaamheden is geweest. In zijn rapport geeft hij immers geen oordeel of conclusie, dat is voorbehouden aan de subsidieverstrekker. Van de accountant wordt niet verwacht dat hij een uitspraak doet over de toereikendheid en geschiktheid van de verrichte werkzaamheden in relatie tot het doel waarvoor deze worden verricht, noch voor elk ander doel.

4.2 Referentiekader voor het rapport van feitelijke bevindingen

Voor het onderzoek dat leidt tot het rapport van feitelijke bevindingen behorend bij het financieel verslag of de verantwoording over de verrichte prestatie-eenheden gelden de volgende onderzoekspunten voor de accountant. Per punt is vermeld wat OCW, SZW en VWS minimaal van de accountant verwachten om hieraan invulling te geven:

- a) de accountant beschrijft op welke wijze de subsidieontvanger invulling geeft aan de bepalingen in artikel 5.1. De accountant kan de hiervoor benodigde informatie verkrijgen door bijvoorbeeld kennis te nemen van handboeken en/of procedurebeschrijvingen, interviews af te nemen of waarnemingen ter plaatse te verrichten. De accountant legt de werkzaamheden vast in de opdracht tot overeengekomen specifieke werkzaamheden (zie paragraaf 4.1.) en rapporteert hierover in het rapport van feitelijke bevindingen.
Van de accountant wordt niet verwacht dat hij het bestaan en de effectieve werking van deze procedures toetst of daarover een inhoudelijk oordeel geeft.
- b) de accountant beschrijft op welke wijze de subsidieontvanger invulling geeft aan de bepalingen in artikel 5.2. De accountant kan de hiervoor benodigde informatie verkrijgen door bijvoorbeeld kennis te nemen van vastleggingen, handboeken en/of procedurebeschrijvingen, interviews af te nemen of waarnemingen ter plaatse te verrichten. De accountant legt de werkzaamheden vast in de opdracht tot overeengekomen specifieke werkzaamheden (zie paragraaf 4.1) en rapporteert hierover in het rapport van feitelijke bevindingen.
Van de accountant wordt niet verwacht dat hij het bestaan en de effectieve werking van deze procedures toetst of daarover een inhoudelijk oordeel geeft.

Onder "te allen tijde" (artikel 5.2 lid 1 onder a.) dient in het kader van dit Accountantsprotocol te worden verstaan dat het registratiesysteem van de instelling de mogelijkheid biedt om zowel reguliere management- en verantwoordingsinformatie als tussentijdse ad hoc informatie te verschaffen over financiële transacties of gerealiseerde prestatie-eenheden; met andere woorden de administratie wordt tijdig bijgehouden en is up to date. Indien het registratiesysteem aan deze kenmerken voldoet, dan kan dit systeem tevens worden beschouwd als op overzichtelijke en doelmatige wijze ingericht;

- c) het voldoen aan de verzekeringsplicht genoemd in artikel 8.5 lid 1 en 2, tenzij vrijstelling of ontheffing is verleend (artikel 8.5 lid 3). De accountant onderzoekt hierbij, of aan deze plicht is voldaan volgens de interne registraties en of eventueel vrijstelling of ontheffing is verleend. De accountant onderzoekt of er een registratie bestaat voor de daarvoor in aanmerking komende te verzekeren en verzekerde objecten. Ontbreekt deze, dan rapporteert hij dat feit in het rapport van feitelijke bevindingen. De accountant onderzoekt niet de toereikendheid van verzekering;
- d) in de verleningsbeschikking (in een afzonderlijk katern) kunnen aanvullende doelgebonden en/of niet-doelgebonden verplichtingen zijn opgenomen als bedoeld in artikel 5.6. Indien dit het geval is gaat de accountant na of in de verleningsbeschikking bepalingen voor de accountant zijn opgenomen over hoe de instelling aantoonbaar aan deze verplichtingen kan voldoen en hoe deze verplichtingen door hem onderzocht moeten worden. Zo nee dan hoeft de accountant geen verdere werkzaamheden uit te voeren. Zo ja dan legt de accountant deze werkzaamheden vast in de opdracht tot overeengekomen specifieke werkzaamheden (zie paragraaf 4.1) en rapporteert hij hierover in het rapport van feitelijke bevindingen.
- e) Aan de niet genoemde artikelen van de kaderregeling hoeft bij de uitvoering van het onderzoek geen aandacht te worden besteed, met dien verstande dat teneinde het onderzoek op de hierboven genoemde artikelen goed te kunnen verrichten kennisneming van de Wet overige OCW-subsidies, de Kaderwet SZW-subsidies en de Kaderwet VWS-subsidies en de niet genoemde artikelen van de kaderregeling (inclusief de toelichting) noodzakelijk is.

4.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen

In de verleningsbeschikking kunnen doelgebonden en niet-doelgebonden verplichtingen zijn opgenomen, zie artikel 5.6 van de kaderregeling. De accountant neemt van de inhoud van deze beschikking kennis en betreft de naleving van de eventueel opgenomen doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen in de onderzoekswerkzaamheden. Afwijkingen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen die van belang zijn voor de te verstrekken assurance, weegt de accountant mee bij het af te geven accountantsoordeel (hoofdstuk 2 of hoofdstuk 3). Voor zover de doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geen betrekking hebben op de te verstrekken assurance rapporteert de accountant daarover in zijn rapport van feitelijke bevindingen (zie paragraaf 4.2, punt d).

4.4 Rapporteren van feitelijke bevindingen

Voor het rapporteren van feitelijke bevindingen geldt het volgende.

In het rapport vermeldt de accountant welke specifieke werkzaamheden hij in dit kader heeft verricht en tot welke bevindingen dit heeft geleid. Voor zover de accountant bij zijn onderzoek heeft vastgesteld dat de instelling de hiervoor beschreven en onderzochte verplichtingen niet heeft nageleefd maakt hij daarvan in elk geval melding in zijn rapport van feitelijke bevindingen.

Bijzonderheden over de in dit protocol onder 4.2 en 4.3 genoemde aandachtspunten dienen onder verwijzing naar de relevante bepaling uit de kaderregeling of de verleningsbeschikking te worden gerapporteerd. Voor de aandachtspunten waarover de accountant geen bijzonderheden constateert, kan hij volstaan met het opsommen van de aandachtspunten en de bevestiging dat hij voor deze punten geen bijzonderheden heeft geconstateerd.

Hoofdstuk 5: Onderzoeksaanpak bij verantwoording in de jaarverslaggeving van niet bekostigde instellingen

NB. Voor de in artikel 9.1 bedoelde bekostigde instellingen geldt het onderhavige protocol niet, maar is het onderwijsaccountantsprotocol OCW/ EZ van toepassing.

5.1 Controleanpak

Subsidies kunnen in de jaarverslaggeving worden verantwoord, mits dit in de verleningsbeschikking is bepaald. De ontvangst en besteding van de subsidie dienen herkenbaar in de jaarverslaggeving te staan. Met het oog op de vaststelling van de betrouwbaarheid van de verstrekte informatie wordt een controleverklaring bij de door de instelling ingediende jaarverslaggeving als bedoeld in artikel 9.2 lid 1 verstrekt. Het betreft hier subsidies als bedoeld in artikel 1.5, onderdeel d.

5.2 Referentiekader voor de controleverklaring

Voor de controlewerkzaamheden die leiden tot de controleverklaring behorend bij de jaarverslaggeving gelden volgende aandachtspunten:

- f) de in de jaarverslaggeving verantwoorde kosten dienen samen te hangen met de in de verleningsbeschikking opgenomen activiteiten (artikel 1.1 onder 'kosten' en artikel 4.2), nader omschreven in het activiteitenplan (artikel 3.4) en de begroting (artikel 3.5);
- g) de in de jaarverslaggeving verantwoorde werkelijke bijdragen van derden zijn volledig opgenomen (artikel 1.1 onder bijdragen van derden en artikel 7.8 lid 3). Dit betreft tevens subsidies of andere financiële bijdragen ontvangen van een of meer andere bestuursorganen (artikel 3.6);
- h) de in de jaarverslaggeving verantwoorde gerealiseerde eigen bijdrage indien deze hoger is dan de begrote eigen bijdrage is volledig opgenomen (artikel 1.1. onder eigen bijdrage en artikel 7.8 lid 3);
- i) de in de jaarverslaggeving verantwoorde kosten en gerealiseerde bijdragen van derden hebben betrekking op de in de verleningsbeschikking genoemde periode waarvoor de subsidie is verleend (artikel 4.2);
- j) voor de egalisatiereserve bij instellingssubsidies:
 - de stand van de egalisatiereserve en de toevoeging aan of onttrekking uit de egalisatiereserve is juist berekend (artikel 8.9);
 - er is rekening gehouden met het maximum van 10% of het in de verleningsbeschikking genoemde lagere maximum en het minimum van € 0 (artikel 8.7 lid 2);
 - een onttrekking uit de egalisatiereserve is besteed aan de activiteiten waarvoor de instellingssubsidie van het desbetreffende boekjaar is verleend en die niet kunnen worden bekostigd uit de instellingssubsidie die is verleend ten behoeve van dat boekjaar (artikel 8.8 lid 1);
 - de aanwending van de egalisatiereserve wordt verantwoord in het activiteitenverslag en het financieel verslag (artikel 8.8 lid 2);
 - een toevoeging aan de egalisatiereserve houdt verband met het realiseren van de activiteiten waarvoor de instellingssubsidie van het desbetreffende boekjaar is verleend tegen lagere kosten of hogere gerealiseerde bijdragen van derden dan begroot (artikel 7.8 lid 3);
- k) de subsidieontvanger die aan derden zaken ter beschikking stelt of voor derden diensten verricht, brengt daarvoor een vergoeding in rekening die ten minste kostendekkend is, tenzij het derden betreft voor wie de gesubsidieerde activiteiten bestemd zijn (artikel 5.3 en toelichting);

- l) de verantwoording in de jaarverslaggeving voldoet aan de eisen genoemd in artikel 7.1 (gebruik maken van het door de minister vastgestelde formulier) en de op grond van artikel 9.2 lid 1 door de minister vastgestelde voorschriften voor de jaarverslaggeving ;
- m) de kosten worden berekend op basis van een controleerbare methode, die is gebaseerd op bedrijfseconomische grondslagen en normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd en die door de subsidieontvanger stelselmatig worden toegepast (artikel 1.7 lid 1 en toelichting);
- n) de kosten van materiële vaste activa worden berekend op basis van historische aanschafprijzen tenzij door de minister anders is bepaald (artikel 1.7 lid 2);
- o) toevoegingen aan voorzieningen en reserveringen komen niet in aanmerking voor subsidie, tenzij de minister met deze toevoegingen schriftelijk heeft ingestemd (artikel 1.7 lid 3).

Aan de niet hierboven genoemde artikelen van de kaderregeling hoeft bij de uitvoering van de controle geen aandacht te worden besteed, met dien verstande dat teneinde de controle op de hierboven genoemde artikelen goed te kunnen verrichten kennisneming van de Wet overige OCW-subsidies, de Kaderwet SZW-subsidies en de Kaderwet VWS-subsidies en de niet genoemde artikelen van de kaderregeling (inclusief de toelichting) noodzakelijk is.

5.3 Gevolgen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen

In de verleningsbeschikking kunnen doelgebonden en niet-doelgebonden verplichtingen zijn opgenomen, zie artikel 5.6 van de kaderregeling. De accountant neemt van de inhoud van deze beschikking kennis en betreft de naleving van de eventueel opgenomen doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen in de werkzaamheden. Afwijkingen van doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen die van belang zijn voor de te verstrekken assurance weegt de accountant mee bij het af te geven accountantsoordeel in de controleverklaring. Voor zover de doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geen betrekking hebben op de te verstrekken assurance vallen ze onder hoofdstuk 4 Onderzoeksaanpak rapport van feitelijke bevindingen.

5.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid controleverklaring

De controle behoort zodanig te worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verantwoording van subsidiegelden in de jaarverslaggeving geen afwijkingen van materieel belang bevat. Indien laatst genoemd begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95%.

Een goedkeurende controleverklaring impliceert dat, gegeven de eerder genoemde betrouwbaarheid, in de verantwoording van subsidiegelden in de jaarverslaggeving geen afwijkingen (onjuistheden en onzekerheden) voorkomen met een belang dat groter is dan de voorgeschreven toleranties. Het referentiekader is opgenomen in paragraaf 5.2 onder a tot en met j. Bij doelgebonden en niet-doelgebonden subsidieverplichtingen geldt ook paragraaf 5.3. Het totaalbedrag van de subsidiabele kosten vormt een afzonderlijke massa waarop de toleranties van onderstaande tabel moeten worden toegepast.

Voor de strekking van de controleverklaring gelden de volgende toleranties (op basis van het totaalbedrag van de subsidiabele kosten):

	Oordeel			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeuring
Fouten in de verantwoording van subsidiegelden	< 1%	≥1% en < 3%	n.v.t.	≥ 3%
Onzekerheden in de controle	< 3%	≥3% en < 10%	≥ 10%	n.v.t.

Van fouten is sprake indien naar aanleiding van de uitgevoerde controle is gebleken dat de verantwoording van subsidiegelden in de jaarverslaggeving onjuistheden bevat omdat deze niet voldoen aan de normen van het in paragraaf 5.2 bedoelde referentiekader. Fouten worden in absolute zin opgevat. Salderen van fouten is daarom niet toegestaan.

Bij fouten in de jaarverslaggeving kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele fouten. Van een incidentele (geïsoleerde) fout is sprake als het een toevallige fout betreft. Kenmerkend voor incidentele fouten is dat in principe geen herhaling optreedt van de geconstateerde fout. Hierbij neemt de accountant de bepaling uit standaard 530.13 in acht. Van een structurele fout is sprake als de oorzaak van de fout is gelegen in (onderdelen) van het systeem van uitvoering, waardoor fouten met een (zeker) herhalingskarakter (kunnen) optreden. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing op onzekerheden. Voor een adequate onderbouwing van het oordeel is het noodzakelijk dat de accountant fouten en onzekerheden zoveel mogelijk kwantificeert.

Van een onzekerheid in de controle is sprake als er onvoldoende (controle-) informatie beschikbaar is om posten in het financieel verslag als goed of fout aan te merken. Kortom als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de normen van het referentiekader.

Bijlage: Modellen

Model A

Assurance-rapport - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS

Assurance-rapport

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹

Aan: Opdrachtgever

Opdracht en verantwoordelijkheden

Wij hebben bijgevoegde en door ons gewaarmerkte "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" ten behoeve van de subsidievaststelling over..... [subsidiejaar of periode/jaar/project], als bedoeld in artikel 7.5, tweede lid onder a van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS van.....(naam entiteit²) te (zetel) onderzocht. De "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van het bestuur van de entiteit². Het is onze verantwoordelijkheid een assurance-rapport inzake de "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben ons onderzoek verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000 Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle en beoordeling van historische financiële informatie' en het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Dienovereenkomstig dienen wij ons onderzoek zodanig te plannen en uit te voeren, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" ter vaststelling van de subsidie geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een assurance-opdracht omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van relevante gegevens.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de bijgevoegde "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" ten behoeve van de subsidievaststelling[subsidiejaar of periode/jaar/project] het aantal gerealiseerde prestatie-eenheden, in de subsidieverlening gedefinieerd als [nadere omschrijving], in alle van materieel belang zijnde aspecten juist weer, in overeenstemming met de relevante bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS, zoals vastgelegd in het genoemde Accountantsprotocol, en de nader gestelde subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de subsidiebeschikking(en)³.

Overige aspecten - beperking in het gebruik en verspreidingskring

De "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" van ... (naam entiteit²) en ons assurance-rapport daarbij zijn uitsluitend bedoeld voor(naam entiteit²) ter verantwoording aan het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport] met als doel ... (naam entiteit²) in staat te stellen te voldoen aan de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Hierdoor is de "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" van ... (naam entiteit²) mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Ons assurance-rapport is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit²) en het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ en dient niet te worden verspreid aan of gebruikt door anderen.

Plaats, datum

1 Uitsluitend vermelden hetgeen van toepassing is

2 Afhankelijk van de aard van de entiteit te vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz.

3 voor zover van toepassing

Copro 16021B

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

LET OP: OOK HET RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN (MODEL D) DIEN'T TE WORDEN MEEGEZONDEN

Model B

Controleverklaring projectsubsidie - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

*Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport*¹

Aan: Opdrachtgever

Opdracht

Wij hebben het bijgevoegde en door ons gewaarmerkte aanvraagformulier tot subsidievaststelling voor wat betreft het onderdeel financieel verslag (inclusief de toelichtingen) van de projectsubsidie van (naam entiteit²) te(statutaire vestigingsplaats) over ... (periode/jaar/project) gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit² is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag in overeenstemming met de bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en met de doelgebonden en niet doelgebonden subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)³. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanig interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van het financieel verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in het financieel verslag. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat het financieel verslag een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van het financieel verslag door de entiteit², gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit². Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van het financieel verslag, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het financieel verslag.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is het financieel verslag van de projectsubsidie, aangevende het bedrag van per saldo € aan subsidiabele kosten en opbrengsten, in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de relevante bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS, zoals vastgelegd in het genoemde Accountantsprotocol, en met de doelgebonden en niet doelgebonden subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)³.

1 Uitsluitend vermelden hetgeen van toepassing is

2 Afhankelijk van de aard van de entiteit te vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz.

3 Voor zover er in de verleningsbeschikking aanvullende subsidieverplichtingen zijn gesteld

Overige aspecten - beperking in het gebruik en verspreidingskring

Het financieel verslag is opgesteld voor het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid danwel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ met als doel ... (naam entiteit²) in staat te stellen te voldoen aan de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Hierdoor is het financieel verslag mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Het financieel verslag met onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit²) en het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ en dient niet te worden verspreid aan of gebruikt door anderen.

Plaats, datum

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

LET OP: OOK HET RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN (MODEL D) DIENT TE WORDEN MEEGEZONDEN

Model C

Controleverklaring instellingssubsidie 20xx - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Afgegeven ten behoeve van het [Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹.

Aan: Opdrachtgever

Wij hebben het bijgevoegde en door ons gewaarmerkte aanvraagformulier tot subsidievaststelling voor wat betreft het onderdeel financieel verslag (inclusief de toelichtingen) van de instellingssubsidie 20xx van(naam entiteit²) te(statutaire vestigingsplaats) gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit² is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag in overeenstemming met de bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en en de doelgebonden en niet doelgebonden subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)³. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanig interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van het financieel verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in het financieel verslag. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat het financieel verslag een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van het financieel verslag door de entiteit², gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit². Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van het financieel verslag, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het financieel verslag.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is het financieel verslag van de instellingssubsidie 20xx, aangevende het bedrag van per saldo € aan subsidiabele kosten en inkomsten, in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de relevante bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS, zoals vastgelegd in het genoemde Accountantsprotocol, en de doelgebonden en niet doelgebonden subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)³.

1 Uitsluitend vermelden hetgeen van toepassing is

2 Afhankelijk van de aard van de entiteit te vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz.

3 Voor zover er in de verleningsbeschikking aanvullende subsidieverplichtingen zijn gesteld

Overige aspecten - beperking in het gebruik en verspreidingskring

Het financieel verslag is opgesteld voor het Ministerie [van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid danwel Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ met als doel ... (naam entiteit²) in staat te stellen te voldoen aan de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Hierdoor is het financieel verslag mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Het financieel verslag met onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit²) en het Ministerie [van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ en dient niet te worden verspreid aan of gebruikt door anderen.

Plaats, datum

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

LET OP: OOK HET RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN (MODEL D) DIEN'T TE WORDEN MEEGEZONDEN

Model D

Rapport van feitelijke bevindingen - Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS

RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹.

Aan: Opdrachtgever

Opdracht

In [artikel 7.5, lid 2 onder b]/artikel 7.8 lid 1 en artikel 1.1]¹ van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS is bepaald dat [het financieel verslag als bedoeld in artikel 1.1 en 7.8 lid 1]/[de "Verantwoording over de gerealiseerde prestatie-eenheden" zoals bedoeld in artikel 7.5 lid 2 onder b]¹ vergezeld dient te gaan van een rapport van feitelijke bevindingen omtrent de naleving van de aan de subsidie verbonden verplichtingen.

Wij hebben een aantal specifieke werkzaamheden verricht met betrekking tot de naleving van de aan de subsidie verbonden verplichtingen voor(naam entiteit²) te (zetel) over..... [subsidiejaar of periode/jaar/project] zoals omschreven in het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en – indien van toepassing- in de verleningsbeschikking. Deze rapportage bevat de uitkomsten van deze werkzaamheden.

Het is de bedoeling dat het Ministerie van VWS, OCW of SZW zelf een oordeel vormt over de werkzaamheden en over de in dit rapport weergegeven bevindingen en op basis daarvan zijn eigen conclusie trekt. Wij wijzen er op dat indien wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht of een controle- of assurance-opdracht zouden hebben uitgevoerd, wellicht andere onderwerpen zouden zijn geconstateerd die voor rapportering in aanmerking zouden zijn gekomen.

Aard en reikwijdte van de verrichte werkzaamheden

Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 4400 'Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie' en het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Deze standaard is ook van toepassing voor andere dan financiële informatie.

Het doel van deze opdracht tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden is het verrichten van die werkzaamheden die in het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en –indien van toepassing - in de verleningsbeschikking zijn vermeld en het rapporteren over de feitelijke bevindingen. Aangezien wij slechts verslag doen van feitelijke bevindingen uit hoofde van de overeengekomen werkzaamheden betekent dit dat op het in het kader van het onderzoek beoordeelde cijfermateriaal en toelichtingen geen accountantscontrole is toegepast en dat evenmin een beoordelingsopdracht is uitgevoerd. Dit houdt in dat aan onze rapportage geen zekerheid kan worden ontleend omtrent de getrouwheid van dit cijfermateriaal en de toelichtingen daarop.

Beschrijving uitgevoerde specifieke werkzaamheden

Wij hebben, met inachtneming van hetgeen hierover is gesteld in het Accountantsprotocol behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en –indien van toepassing - in de verleningsbeschikking, een onderzoek verricht bij(naam entiteit²) te (zetel) over..... [subsidiejaar of periode/jaar/project]¹ gericht op het voldoen aan de verplichtingen zoals vermeld onder a tot en met d in paragraaf 4.2 en voor zover van toepassing als bedoeld in paragraaf 4.3 van het Accountantsprotocol.

De werkzaamheden vermeld in paragraaf 4.2 onder a. tot en met d. en voor zover van toepassing paragraaf 4.3 bestonden uit ...[ruimte voor uitwerking van de specifieke werkzaamheden].

1 Uitsluitend vermelden hetgeen van toepassing is

2 Afhankelijk van de aard van de entiteit te vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz.

Beschrijving van de feitelijke bevindingen

Indien geen bijzonderheden zijn geconstateerd t.a.v. de verplichtingen genoemd in paragraaf 4.2 en paragraaf 4.3:

M.b.t. tot de onderzoekspunten onder paragraaf 4.2 onder a. tot en met d. en paragraaf 4.3, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en). (verwijzing naar de desbetreffende onderzoekspunten) hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Indien bijzonderheden zijn geconstateerd t.a.v. de verplichtingen genoemd in paragraaf 4.2 en paragraaf 4.3:

Wij hebben op grond van ons onderzoek het volgende vastgesteld:

- ... (onder verwijzing naar het desbetreffende artikelonderdeel of nader gestelde subsidieverplichting in de verleningsbeschikking)
- ... (onder verwijzing naar het desbetreffende artikelonderdeel of nader gestelde subsidieverplichting in de verleningsbeschikking)
- ... (onder verwijzing naar het desbetreffende artikelonderdeel of nader gestelde subsidieverplichting in de verleningsbeschikking)

Overige aspecten - beperking in het gebruik en verspreidingskring

Deze rapportage is uitsluitend bestemd voor(naam entiteit²) het Ministerie [van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid danwel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹, aangezien anderen die niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden de resultaten onjuist kunnen interpreteren. De rapportage is derhalve uitsluitend bestemd voor ... (naam entiteit²) en het Ministerie van [Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan wel Volksgezondheid, Welzijn en Sport]¹ en dient niet te worden verspreid aan of gebruikt door anderen.

Wij verzoeken u derhalve de rapportage niet aan anderen te verstrekken zonder onze uitdrukkelijke toestemming vooraf.

Plaats, datum

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

LET OP: BIJ EEN "VERANTWOORDING OVER DE GEREALISEERDE PRESTATIE-EENHEDEN" DIENT OOK EEN ASSURANCE-RAPPORT (MODEL A) EN BIJ EEN FINANCIËEL VERSLAG DIENT OOK EEN CONTROLEVERKLARING (MODEL B VOOR EEN PROJECTSUBSIDIE, MODEL C VOOR EEN INSTELLINGSSUBSIDIE OF MODEL E BIJ EEN JAARREKENING) TE WORDEN MEEGEZONDEN

Model E

Controleverklaring bij de jaarrekening – Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: Opdrachtgever

Wij hebben de in dit(verslag of rapport) op pagina(nummer) tot en met pagina(nummer) opgenomen jaarrekening 20xx(naam entiteit¹) te(statutaire vestigingsplaats) gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per(datum incl. jaartal) en de exploitatierekening over het jaar(jaartal) met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de door de minister op grond van artikel 9 lid 2 van de kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS vastgestelde voorschriften voor de jaarverslaggeving niet bekostigde instellingen². Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is tenslotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Accountantsprotocol³ behorend bij de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de entiteit gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

¹ Afhankelijk van de aard van de entiteit te vervangen door een meer passende aanduiding zoals "het bestuur van de vennootschap" (B.V./N.V.), "vereniging", "stichting" enz.
² En indien van toepassing: bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
³ En indien van toepassing: het controleprotocol WNT.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de entiteit per(datum en jaartal) en van het resultaat over(jaartal) in overeenstemming met de door de minister op grond van artikel 9 lid 2 van de kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS vastgestelde voorschriften voor de jaarverslaggeving niet bekostigde instellingen..

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over(jaartal) voldoen in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de relevante bepalingen van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS, zoals vastgelegd in het genoemde Accountantsprotocol, en de doelgebonden en niet doelgebonden subsidieverplichtingen, zoals vastgelegd in de verleningsbeschikking(en)⁴.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd⁵. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Plaats, datum

Naam accountantspraktijk

Naam accountant

LET OP: OOK HET RAPPORT VAN FEITELIJKE BEVINDINGEN (MODEL D) DIENT TE WORDEN MEEGEZONDEN

⁴ Voor zover er aanvullende voorwaarden zijn gesteld, bijvoorbeeld bij de subsidieverlening en indien van toepassing: de bepalingen van en krachtens de WNT.

⁵ De onder lid 1 genoemde punten b tot en met f zijn van toepassing op de op winst gerichte rechtspersonen